

(مصاحبه با رئیس جمهور باشقیرستان)

۱۰ سال پیش در جمهوری باشقیرستان بیانیه حاکمیت دولتی تصویب شد. مرتضی رحیم‌اف، رئیس جمهوری باشقیرستان در آستانه سالگرد این بیانیه به سئوالات خبرنگار پاسخ داد.

کدام مسائل سیاسی، اجتماعی و اقتصادی برای جمهوری شما از همه حادتر است؟ ریاست باشقیرستان چگونه قصد دارد این مسائل را حل کند؟

به دلایل نامعلومی، بسیاری از مسائل روسیه را به روند حاکمیت‌طلبی جمهوری‌ها مرتبط می‌سازند. می‌گویند که بزودی برخی امتیازات را از جمهوری‌ها سلب خواهند کرد. فکر می‌کنم این روند شامل حال باشقیرستان نخواهد شد. ولادیمیر پوتین بارها گفته است که می‌خواهد قراردادی را که مسکو با جمهوری باشقیرستان امضا کرده است، اساس روابط فدراتیو در فدراسیون روسیه قرار دهد. از سال ۱۹۹۴ روابط بین بودجه‌های باشقیرستان و فدراسیون روسیه براساس قراردادهای برقرار بوده است. ما سیاست مستقل بودجه‌ای داریم، از پس تأثیرات بحران اقتصادی برآمدیم و با منابع مالی داخلی خود نیازهای اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی را تأمین می‌کنیم. به نظر من، این مدل روابط با مرکز فدرال مناسب و سودمند است. مایلیم به دو عامل که استراتژی توسعه جمهوری را تعیین می‌کنند اشاره کنم. اولاً، باید همه

ویژگی‌های مرحله جدید اصلاحات روسی را در نظر گرفت و بهترین راه‌های عملی کردن این اصلاحات در باشقیرستان را تعیین کرد. ثانیاً، همه تجارب مفید سالهای اخیر باید حفظ شود. امیدوارم که تحکیم نظام فدراتیو روسیه زمینه‌ساز کار بهینه و مسئولیت متقابل ارگانهای قدرت در تمامی سطوح و تفکیک مشخص عرصه‌های نفوذ آنها شود.

در چارچوب این روند باید به جای بازگشت به سیستم فرمانروایی مرکز، بهترین راه‌های همکاری در چارچوب قانون اساسی و پیمان فدرال را پیدا کرد. برخورد رادیکال با بازسازی روسیه می‌تواند گران تمام شود. من بسیار نگران اصلاحات در فدراسیون روسیه هستم؛ چراکه این اصلاحات بر اوضاع باشقیرستان اثر می‌گذارند. برخورد با اصلاحاتی که مرکز اجرا می‌کند، یکسان نیست. ولادیمیر پوتین از یک سو می‌گوید که «باید مثل رئیس جمهور باشقیرستان عمل کنیم تا مشکلی پیش نیاید» ولی در عمل به گونه متفاوت اقدام می‌کند.

اکنون ما روی نظریه عمومی ادامه توسعه باشقیرستان کار می‌کنیم. این سند اساس تصویب برنامه‌های مشخص هدفدار را تشکیل خواهد داد. ما در چارچوب این کار قانون اساسی جمهوری را اصلاح می‌کنیم. چراکه اختلافات زیادی با قوانین فدرال جمع شده است. از سوی دیگر، ما از اصول اساسی قانون اساسی خود امتناع نخواهیم کرد. یک بار دیگر تأکید می‌کنم که ایجاد میدان حقوقی در فدراسیون روسیه، راهی با ترافیک دوطرفه است.

بعد از تشکیل شورای دولتی و تأسیس نهاد نمایندگان تام‌الاختیار رئیس جمهور در سطح کشور، اصلاحات قدرت فدرال در روسیه شروع شد. به نظر شما، در این راه چه موانعی می‌توانند ایجاد شوند؟

همان‌طور که اشاره کردم، برخورد من با اصلاحات فدرال مختلف است. برای مثال، من به حوزه‌های فدرال نیازی ندارم ولی ممکن است این حوزه‌ها برای ولادیمیر پوتین مفید باشند. برداشت اوفا (مرکز جمهوری باشقیرستان) و مسکو از «عمود قدرت» می‌تواند متفاوت باشد.

پنداشته می‌شود که رئیس جمهور فدراسیون روسیه خواهد توانست از طریق نمایندگان خود مقامات محلی را تحت تأثیر قرار دهد. ولی سرگئی کری‌ینکو (نماینده تام‌الاختیار رئیس جمهور در باشقیرستان) که در نیژنی نوگورود نشست است، چطور می‌تواند در اوضاع باشقیرستان نفوذ داشته باشد؟ به نظر من، این یک ساختار بوروکراتیک اضافی است. کشورمان برای مسائل حاد و مبرم پول ندارد؛ ولی ما فرصت‌های شغلی جدید برای بوروکراسی ایجاد می‌کنیم. رؤسای برخی مناطق می‌گویند که نمایندگان رئیس جمهور آنها را «سند باران» می‌کنند. در حوزه ما چنین چیزی نیست. ولی آیا روسیه واقعاً به این گونه «عمود قدرت» نیاز دارد؟

باشقیرستان که با رئیس جمهور و نخست‌وزیر روسیه ارتباط مستقیم دارد، به نماینده تام‌الاختیار مسکو در منطقه نیازمند نیست. البته، ممکن است رهبران برخی مناطق قدرت کافی نداشته باشند و به کمک نمایندگان رئیس جمهور احتیاج داشته باشند. اما در جمهوری باشقیرستان چنین مشکلی وجود ندارد.

ساخت دموکراسی در روسیه براساس نسخه‌های غربی و بدون توجه به شرایط کشور، اشتباه بزرگی است. کشورمان هنوز به آن سطح توسعه اقتصادی و سیاسی نرسیده است که بتواند براساس این نسخه‌ها توسعه یابد. ولی تشکیل شورای دولتی روسیه را کار مفیدی می‌دانم. استانداران و رؤسای جمهوری‌ها که در آن شرکت می‌کنند، نه تنها اوضاع کشور را خوب می‌دانند بلکه از اهرم‌های واقعی نفوذ برای اجرای تصمیمات دولت و پارلمان برخوردارند. از سوی دیگر، شورای فدراسیون روسیه هم هنوز می‌تواند تا زمان بازسازی کامل آن، کار سازنده‌ای انجام دهد.

آیا برخورد شدید شما با حوزه‌های فدرال مانع از حسن تفاهم با نماینده تام‌الاختیار رئیس جمهور می‌شود؟ شما چه زمانی برای آخرین بار با سرگئی کری‌ینکو ملاقات کردید و چه بحثی داشتید؟

باید این نکته را روشن کنم. ما مخالف آن نیستیم که نهادهای فدرال در سطح محلی

ساختارهای مؤثری برای همکاری با مناطق داشته باشند. از این نظر انتصاب کری ینکو که از زمان فعالیت وی در مقام نخست وزیر در جمهوری باشقیرستان شناخته شده است، هیچ مشکلی ایجاد نمی‌کند. باشقیرستان حاضر است با کسی که خود را به عنوان مدیر زبردست و نیرومند نشان داده است، روابط متقابلاً سودمندی برقرار کند. ما با کری ینکو هیچ مشکلی نداشته‌ایم. او تا به حال به باشقیرستان نیامده است و من فقط یک بار با او گفتگوی تلفنی داشتم. ما روابط خوب کاری داریم.

در آینده نزدیک، نماینده کری ینکو در باشقیرستان که با من هماهنگ شده است، منصوب خواهد شد. فکر نمی‌کنم که این کارمند جدید فعالیت دولت ما را کنترل کند. رئیس جمهور فدراسیون روسیه حدود اختیارات این کارمندان را دقیقاً تعیین کرده است. ولی من احتمال می‌دهم که مقر او، منشأ تشنجات اضافی در باشقیرستان خواهد شد. همه آنهایی که به دلیلی با قدرت محلی مناقشه دارند، به آنجا مراجعه خواهند کرد.

باشقیرستان به لحاظ اقتصادی بیشتر به اورال گرایش دارد ولی عضو حوزه فدرال کرانه رود ولگا شده است. به نظر شما، جمهوری باشقیرستان از نظر سیاسی و اقتصادی در فدراسیون روسیه معاصر چه جایگاهی دارد؟

ما از تماسهای سنتی و خوب خود با اورال دست نخواهیم کشید. در واقع، چنین چیزی ممکن نیست. قرار است در آینده نزدیک در «تویمازی» نمایشگاه منطقه‌ای ماشین‌سازی کشاورزی را برگزار کنیم. در کل روسیه کسی روی این مسئله کار نمی‌کند؛ ولی در مناطق فعالیت‌های معینی در این زمینه صورت می‌گیرد. باید بالاخره تبادل تجارب را به عمل آورد، چرا که بخش کشاورزی کشور به تغییرات اصولی نیازمند است. اگر اکنون اقدامات لازم اتخاذ نشود، ممکن است ۲-۳ سال بعد بحرانی طولانی و جدید صورت بگیرد.

در فدراسیون روسیه کسانی هستند که اقتصاد را درک می‌کنند و به توسعه روابط افقی با مناطق دیگر می‌پردازند. وقتی که پتر ایوانویچ سومین استاندار منطقه چلیابینسک شد، روابط ما خیلی بهتر شد. او کار اقتصادی واقعی را انجام می‌دهد و ما همدیگر را درک می‌کنیم. ولی قبل از او نمی‌توانستیم هیچ مسئله‌ای را حل کنیم و این در حالی است که اقتصاد در منطقه چلیابینسک و باشقیرستان به هم وابسته است. از سوی دیگر، اگر در حوزه کرانه رود ولگا طرح‌های جالبی پیشنهاد شود، ما در این طرح‌ها شرکت خواهیم کرد.

در زمان اخیر رشد خودآگاهی مذهبی در باشقیرستان مشاهده می‌شود. آیا احتمال می‌رود که تضادهای دینی در مناسبات روسیه و باشقیرستان مشکل‌زا باشد؟

فکر می‌کنم که برای باشقیرستان این روند خطرناک نیست؛ ولی در سراسر روسیه بازی مقامات مرکزی با عامل اسلامی می‌تواند نتیجه خطرناکی داشته باشد. نمونه این «بازی» چچن است. در مورد اورال می‌توان گفت که کاترین دوم دویست سال پیش دلیل داشت که مرکز اداره روحانی مسلمانان را در اوفاتاسیس کرد. باشقیرهای کوچ‌نشین با دین برخورد خاصی دارند. مردم ما از تعصب مذهبی دورند و لذا باشقیرستان اصولاً نمی‌تواند مرکز اسلام افراطی شود. مقامات فدرال روسیه به این مسائل تقریباً توجه نمی‌کنند. یک نمونه گویا: اخیراً تلویزیون مراسم تشیع جنازه سربازانی را که در چچن کشته شدند، نشان داد. کشیش مسیحی این مراسم را برگزار کرد. ولی همه می‌دانند که روسیه کشور کثیرالمله‌ای است و اینکه نصف سربازان ارتش روسیه مسلمان هستند. به همین دلیل حضور روحانی مسلمان در این مراسم به جاست. به نظر من همین نکات جزئی و تمایل به یکسان‌سازی همه چیز باعث رشد مناقشاتی شبیه به مناقشه طولانی چچن می‌شود.

شما زندگی سیاسی بسیار جالب و درخشانی داشتید. بعد از پایان مدت جاری ریاست جمهوری، در انتخابات جدید شرکت خواهید کرد یا طبق مد امروز نام جانشین خود را اعلام خواهید کرد؟

قصد ندارم در انتخابات بعدی شرکت کنم. این احتمال را قاطعانه رد می‌کنم. حاضر نیستم از جانشین خود هم نام ببرم. ولی معتقدم کسی که اکنون در تیم من کار می‌کند، باید به کار ما ادامه دهد. انسان جدید، آن هم از منطقه دیگر، در انتخابات باشقیرستان برنده خواهد شد (حتی اگر او دموکرات و طرفدار سرسخت اقتصاد بازار باشد). مردم از چنین شخصی پشتیبانی نخواهند کرد. کیسه‌های بزرگ پول و وعده‌های سخاوتمندانه کمک نخواهد کرد. ولی برای من سه سال باقی مانده ریاست جمهوری کفایت می‌کند.

هفته نامه «وک»، شماره ۴۰

بخش مطبوعات سفارت جمهوری اسلامی ایران - مسکو

ژوبشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی